

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет соціальних наук і соціальних технологій
Кафедра Школа соціальної роботи ім. В. І. Полтавця

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь - бакалавр

на тему: **«ДОСВІД ОТРИМАННЯ ДОПОМОГИ УКРАЇНЦЯМИ ІЗ
ТИМЧАСОВИМ ЗАХИСТОМ У ПОЛЬЩІ»**

Виконала: студентка 4-го року навчання,
Спеціальності
231 Соціальна робота
Гусакова Ольга Валеріївна

Керівниця Білоус О.І.,
старша викладачка
Рецензентка Іванова О.Л.

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою «_____»

Секретар ЕК _____

«_____» _____ 2023 р.

Київ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	5
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАДАННЯ ДОПОМОГИ ОСОБАМ, ЯКІ ВИМУШЕНІ МІГРУВАТИ В ІНШІ КРАЇНИ.....	5
1.1. Труднощі та потреби вимушених мігрантів у новій країні	5
1.2 Застосування Директиви № 2001/55/ЄС щодо надання тимчасового захисту українцям у ЄС	11
1.3 Нормативно-правове регулювання допомоги громадянам України у Польщі після 24 лютого 2022 року	15
РОЗДІЛ 2	20
МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	20
2.1 Час та місце проведення дослідження	20
2.2 Етапи проведення дослідження	20
2.3 Процедура проведення дослідження.....	21
2.4 Метод та інструмент дослідження	23
2.5 Характеристика вибірки	25
2.6 Труднощі та обмеження проведення дослідження.....	26
2.7 Концептуалізація та операціоналізація понять	27
РОЗДІЛ 3	28
ДОСВІД ОТРИМАННЯ ДОПОМОГИ УКРАЇНЦЯМИ ІЗ ТИМЧАСОВИМ ЗАХИСТОМ У ПОЛЬЩІ.....	28
3.1. Потреби на початку переїзду і зараз в українців із тимчасовим захистом у Польщі	28
3.2 Послуги за якими зверталися українці із тимчасовим захистом у Польщі.....	34
3.3. Труднощі, які виникають в українців із тимчасовим захистом у Польщі.....	45
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
ДОДАТОК А	55
ГАЙД ІНТЕРВ'Ю	55

ВСТУП

Після 24 лютого 2022 року понад 5 мільйонів українців виїхали за кордон з метою пошуку безпечного місця проживання (data.unhcr.org). Протягом перших тижнів масово виїжджала одночасно велика кількість людей з України на територію ЄС. У відповідь на дану ситуацію Єврокомісія вперше активувала Директиву 2001/55/ЄС з надання тимчасового захисту особам з України. Дана процедура передбачає отримання доступу до соціальних, освітніх, медичних послуг країни у набагато швидший термін, ніж під час отримання статусу біженця, а також зменшує навантаження на адміністративні установи ЄС. (Temporary protection. (б. д.). Migration and Home Affairs.

Українці із тимчасовим захистом - це здебільшого жінки (самі або з дітьми), які стикаються з рядом потреб та труднощів у новій країні, від оформлення легалізації проживання до вивчення нової мови. У країнах ЄС процедура отримання тимчасового захисту та доступ до послуг може варіюватися, тому потреби українців можуть відрізнятися в залежності від країни.

Польща прийняла найбільшу кількість українців, на травень 2023 року більше півтора мільйона осіб з України отримали тимчасовий захист у Польщі. (UNHCR, 2023). Українці мають доступ до медичних, освітніх, соціальних послуг, а також до ринку праці у Польщі.

Отже, **актуальність** дослідження досвіду отримання допомоги українцями із тимчасовим захистом у Польщі полягає в декількох аспектах. По-перше, тема є новою для дослідження, оскільки пройшло півтора року з початку міграції українців до Європи. По-друге, тема є маловивченою. Дослідження досвіду (потреб, труднощів, планів) є здебільшого кількісними й обмежуються звітами міжнародних організації, опитуваннями щодо демографії та планів українців. По-третє, потреби можуть змінюватися з часом перебування в новій країні, тому вивчення потреб впливає на актуальність наданих послуг.

Мета дослідження - описати досвід отримання допомоги українцями із тимчасовим захистом у Польщі

У межах роботи **досліджуваною групою** є українці із тимчасовим захистом у Польщі, а **предметом дослідження** - досвід отримання допомоги українцями із тимчасовим захистом у Польщі.

Завданнями дослідження є:

- Проаналізувати нормативне регулювання щодо тимчасового захисту для українців у ЄС та Польщі;
- Визначити потреби українців із тимчасовим захистом у Польщі;
- З'ясувати основні послуги за якими зверталися українці із тимчасовим захистом у Польщі;
- Охарактеризувати труднощі українців із тимчасовим захистом у Польщі під час отримання допомоги.

У рамках Днів науки в Національному університеті “Києво-Могилянська академія”, на конференції щорічних «Наукових читань імені професора В. І. Полтавця» було здійснено доповідь за тезами на тему “Допомога неповнолітнім особам з тимчасовим захистом у Польщі”, що стало апробацією даної наукової роботи.

Кваліфікаційна робота містить три розділи й викладена на 57 сторінках, з яких текст самої роботи займає 49 сторінок. Протягом дослідження було проаналізовано 41 наукову публікацію (з яких 31 – англomовні), а також Директиву ЄС № 2001/55/ЄС та закон Польщі “Про надання допомоги громадянам України у зв’язку зі збройним конфліктом на території цієї держави”.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАДАННЯ ДОПОМОГИ ОСОБАМ, ЯКІ ВИМУШЕНІ МІГРУВАТИ В ІНШІ КРАЇНИ

1.1. Труднощі та потреби вимушених мігрантів у новій країні

За даними УВКБ ООН у 2022 році у світі вперше було зафіксовано понад 103 мільйони осіб, які вимушені мігрувати, з них 32.5 мільйони вважаються біженцями. (Refugee Statistics | USA for UNHCR, n.d.) Біженці, шукачі притулку або особи з тимчасовим захистом стикаються з великою кількістю труднощів, як у дорозі, так і в перші дні в новій країні, а також пізніше під час адаптації до нових реалій. Труднощі можуть бути різноманітними: від безпечної дороги та оформлення легального статусу перебування в новій країні до труднощів з інтеграцією в нову культуру та спільноту. Як наслідок особи, які вимушені мігрувати мають різні потреби в залежності від їх соціального статусу, віку, статті, країни з якої та в яку вони подорожують тощо. Тому дослідження потреб конкретної групи осіб у визначеній країні є важливим для можливості надання актуальних послуг та реагування на потреби осіб, а також щоб уникати ототожнювання потреб усіх вимушено переміщених осіб. До прикладу, потреби жінок із дітьми будуть відрізнятися від потреб жінок, які мігрують самостійно або жінок з інвалідністю.

Термін “потреби” - є загальним словом та може мати різні значення в залежності від контексту. У словнику української мови можна знайти декілька визначень слова потреба, найбільш відповідним для дослідження є: “Те, без чого не можна обійтись” (Академічний Тлумачний Словник Української Мови, 1976).

УВКБ ООН пропонує підхід до роботи з базовими потребами осіб в якому визначає базові потреби біженців щодо доступу до базових послуг у сферах охорони здоров’я, харчування, води, санітарії, їжі, житла, енергії, освіти, а також

предметів домашнього вжитку та спеціалізованих послуг для людей з особливими потребами. (Basic Needs Approach in the Refugee Response, n.d.))

У посібнику з соціальної роботи можна знайти поділ потреб на ті, які необхідні для відтворення життя, на соціальні та духовні потреби. Також наявний поділ на матеріальні й духовні, індивідуальні та групові, раціональні й нераціональні, поточні й очікувані, традиційні й нові, постійні та тимчасові, елементарні та складні потреби. (Семигіна & Мигович, 2005). Це підтверджує думку, що потреби можуть бути різноманітними в залежності від індивідуальних та зовнішніх факторів, а також особистих характеристик людини.

Теорія Абрахама Маслоу поділяє потреби особи на фізіологічні потреби, потреби в безпеці, потреби в належності та любові, потреби в повазі та потреби в самоактуалізації. Дані потреби формують ієрархічну піраміду, в якій фізіологічні потреби знаходяться внизу піраміди, а потреба в самоактуалізації згори. До фізіологічних потреб відносять бажання в самовідтворенні, їжі, воді, повітрі, фізичних рухах, житлі, відпочинку, сні, а також бажання безпеки та захисту. Задоволення даних потреби є критичним задля виживання людини, а також вони забезпечують подальший рух і розвиток людини. У залежності від обставин у людини можуть бути забезпечені або ні певні потреби (Сопко, 2014).

Під час дослідження, потреби українців із тимчасовим захистом, було об'єднано в декілька умовних груп: забезпечення житла (у притулках, таборах для біженців чи будинках), медичні послуги (ліки чи обстеження в лікарів), гуманітарні товари (харчові продукти, вода, одяг, гігієнічні засоби), освітні (гуртки, школи, садочки для дітей або курси з вивчення мови), працевлаштування та гроші, юридичні (легалізація перебування в країні, оформлення документів, консультування юристів). Такі групи було створено після аналізу літератури та проведення дослідження. Це не вичерпний перелік потреб, а він може доповнюватися в залежності від ситуації конкретної групи осіб.

Деякі групи людей можуть мати особливі потреби, які відрізнятимуться від потреб інших. До таких категорій можна віднести дітей, осіб з фізичною чи психічною інвалідністю, а також людей, які переживають природні, соціальні чи техногенні катастрофи. (Семигіна & Мигович, 2005). УВКБ ООН у 2009 році створило спеціальні коди для позначення осіб із особливими потребами серед біженців та шукачів притулку. У переліку наявні діти, самотні жінки, особи з серйозними медичними захворюваннями, особи які зазнавали тортур або гендерно-зумовленого насильства тощо (Handbook, 2020). Наприклад, жінки мають особливі потреби щодо їх захищеності (protection) у новій країні задля захисту від маніпуляцій, сексуального чи фізичного насильства та експлуатації. Також жіноча стать може стати причиною дискримінації при отриманні послуги (UNHCR - The UN Refugee Agency, n.d.).

У залежності від країни відсоток жінок, які вимушені мігрувати може відрізнятися від контексту країни. Середня частка жінок у міжнародній міграції на африканському континенті становила 47% у 2017 році (Rodrigues, C. U., & Bjarnesen, J. , 2020).

Фокус опрацювання літератури полягає в дослідженні труднощів та потреб саме жінок, які вимушені мігрувати, оскільки це є більш релевантним до українського контексту міграції. Згідно з дослідженнями, особи з України, які виїжджають, є переважно жінки. Звіт Національного Банку Польщі наводить дані, що "біженці з України – переважно жінки, понад 60% з яких прибули з дітьми, зазвичай з однією чи двома. Майже 24% жінок приїхали самі, більшість із них – люди віком до 29 і старше 60 років" (Sytuacja życiowa i ekonomiczna uchodźców z Ukrainy w Polsce, 2022)

На думку дослідників пре міграційний досвід, а саме: досвід спостереження та переживання війни, фізичне та емоційне насильство; також втрата можливостей релігійних чи культурних обрядів; травми та втрати під час дороги, негативно впливають на психічне здоров'я біженців. Дослідження показують, що проблеми з адаптацією і смуток за домом можуть призводити до

розвитку психічних захворювань у біженців (Assi et al., 2019). Факторами, які негативно впливають на психічне здоров'я жінки після міграції, є проблеми з роботою та житлом, вивчення нової мови, розлучення з родиною та дискримінація (Hynie, 2018). Якщо жінка, мігрує з дитиною (дітьми) без чоловіка чи інших родичів, то це означає, що вона має самотійно доглядати за дитиною (дітьми), поєднувати це з роботою та домашніми справами, піклуватися та нести відповідальність за своє життя, а також дитини (дітей).

Дослідження вказують на те, що у жінок біженок може розвинути депресія, ПТСР чи тривожний розлад, як наслідок подій, які травмують, у їхньому житті (Pumariega et al., 2005). Під час дослідження досвіду сирійських біженок у Німеччині, респондентки повідомляли про такі емоційні наслідки війни: безвихідь, страх та хвилювання. Також вони зазначали про проблеми зі сном, проблеми із концентрацією та агресією. На думку дослідників ці характеристики можуть бути синдромами гіперзбудження, ПТСР чи депресії (Renner et al., 2020). З цього можна зробити припущення, що після міграції жінки потребують надання психосоціальної підтримки, а надалі важливість доступу до послуг психолога або психотерапевта може зрости.

Потреби біженців є взаємопов'язаними між собою, наприклад, освіта в школі або університеті в новій країні сприяє кращому працевлаштуванню (Borsch et al., 2019). Робота та волонтерство мають позитивний вплив на фізичне та психічне здоров'я, оскільки внаслідок цього біженці мають кращий доступ до послуг з охорони здоров'я і мають можливість соціальної інтеграції в нове суспільство (Wood et al., 2019). Також працевлаштування сприяє доступу до самозабезпечення, соціалізації та відновлення почуття гідності (Mencütek & Nashwan, 2021).

Інтерв'ю із жінками з Сирії у Швеції, показує їх досвід адаптації у новій країні. Жінки протягом інтерв'ю поділилися тим, що розлука з родичами та близькими людьми сильно впливає на їх самопочуття у новій країні. Жінки зазначали, що вивчення мови країни - є важливим задля інтеграції в нове

суспільство, тому жінки приділяли увагу та час цьому. Одна з жінок зазначала про те, що вона ізолювалася вдома через те, що перебувати на вулиці самотійно викликало в неї сильний стрес, оскільки вона не знала мови і не було людини, яка могла їй допомогти при комунікації з місцевими, коли їй потрібно було щось знайти або зорієнтуватися в місцевості. Як наслідок вона відчувала тривожність і страждала психічно (Mangrio et al., 2019).

Дослідники пишуть про те, що під час пошуку роботи та працевлаштуванні біженці стикаються з додатковими викликами. Наприклад, мовним бар'єром, процесами пошуку роботи, які відрізняються від звичних, а також знеціненням наявних знань та навичок при працевлаштуванні (Verwiebe et al., 2019). Жінки біженки постають перед труднощами під час працевлаштування через їх стать або культурну приналежність (Mencütek & Nashwan, 2021b). Як результат біженці частіше працевлаштовуються на роботі, яка вимагає фізичної праці і не вимагає додаткового навчання (Kosny et al., 2020). Звідси з'являється потреба в підтримці з пошуку роботи та працевлаштування, а також додаткове навчання чи тренінги, які допоможуть особам знайти кращу роботу.

Жінки та дівчата мають особливу потребу в забезпечені послуг з репродуктивного здоров'я. Зазвичай медична допомога для біженців фокусується на гуманітарних потребах, проте дослідження сирійських жінок у Туреччині, Лівані та Йорданії зазначає про важливість надання допомоги жінкам у сфері репродуктивного здоров'я, особливо в довгостроковій перспективі. Проблеми із репродуктивним здоров'ям призводять до того, що жінки беруть менше участі в соціальному, економічному та політичному житті громади (Samari, 2017).

Інше дослідження сирійських жінок у Торонто простежили потреби в доступності інформації щодо медичних послуг. Учасниці зазначали про те, що вони відчують переживання через відсутність інформації щодо доступу до медичних служб (місце знаходження лікарень, послуги для людей з хронічними захворюваннями, послуги з психічного здоров'я тощо), відшкодування витрат на ліки чи консультації лікарів. Також біженці мають загальні питання щодо

здоров'я (як справлятися зі стресом, питання щодо вагітності та турботи про дитину, доступ до документів та інформації арабською мовою) і мають труднощі під час пошуку інформації для відповідей на ці питання. Підсумок дослідження полягає в тому, що окрім зусиль спрямованих на задоволення нагальних потреб, також важливо приділяти увагу великій кількості інших потреб, які можуть з'являтися в біженців, а також враховувати їх ресурси та бар'єри, соціальні умови тощо (Guruge et al., 2018).

ООН - жінки проводили оцінювання потреб сирійських жінок із тимчасовим захистом у Туреччині й головними висновками є те, що мовний бар'єр та відсутність достатньої інформації про послуги перешкоджають в отриманні доступу до соціальних послуг та освітніх послуг для дітей. У дослідженні згадується, що жінки потребували інформації щодо їх дій, коли вони зазнали насильства. Респондентки визначили житло, як найбільшу проблему. Згідно з дослідженням лише чверть респонденток мають роботу, яка приносить дохід (Needs Assessment of Syrian Women and Girls Under Temporary Protection Status in Turkey, 2018).

Отже, потреби є доволі загальним словом, яке коротко можна описати, “те чого не вистачає”, також існують різні класифікації потреб людини, одна з найпопулярніших - Теорія Абрахама Маслоу і його піраміда потреб особистості. Особи, які вимушені мігрувати, мають різноманітні потреби, які варіюються від особливостей країни та особистих якостей людини. Жінок відносять до вразливої категорії осіб, які мають особливі потреби. Науковці зазначають про вплив досвіду міграції на психічне здоров'я людини, а саме: розвиток психічних захворювань або відчуття самотності, стресу тощо. Це говорить про потребу психологічної/психічної підтримки в новій країні. Також у дослідженнях виділяють важливість працевлаштування та доступу до послуг з репродуктивного здоров'я для жінок. Дослідження жінок біженок в Канаді визначило важливість отримання інформації щодо медичних послуг у новій країні. Дослідження ООН-жінки також згадує про потреби жінок в отриманні

інформації щодо запобігання насильству. Отже, перелік потреб та труднощів з якими стикаються вимушені мігранти є дуже великим та залежить від багатьох факторів, тому дослідження потреб конкретної групи вимушених мігрантів у певній країні сприятиме кращому розумінні їх потреб та дасть можливість планувати послуги, які будуть корисними та актуальними для конкретної групи вимушених мігрантів.

1.2 Застосування Директиви № 2001/55/ЄС щодо надання тимчасового захисту українцям у ЄС

Міжнародне законодавство має значну кількість документів, які регулюють питання надання притулку, захист прав, принципи роботи з біженцями. “Серед таких є Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року, Конвенція про статус біженця від 28 липня 1951 року, Міжнародний пакт про громадянські й політичні права від 16 грудня 1966 року, Європейська угода про передачу відповідальності за біженців від 16 жовтня 1980 року, Нью-Йоркський протокол про статус біженців від 04 жовтня 1967 року, Женевська конвенція від 12 серпня 1949 року, а також Протокол №7 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод від 22 листопада 1984 року та інші” (В.Маньгора, & С. Тельнюк, 2022).

Країни, які підписали дані документи, гарантують дотримання прав біженців. Оскільки ситуації та причини, які змушують людей мігрувати, є дуже різні, тому статуси перебування осіб у новій країні можуть відрізнятися, а саме існують такі: статус біженця, статус шукача притулку чи статус особи з тимчасовим захистом, у залежності від обставин.

Біженець, згідно з Конвенцією про статус біженців, - це особа яка, через обґрунтовані побоювання стати жертвою репресивних режимів та переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї

національної належності та не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань (Біженці Та Шукачі Притулку - UNHCR Україна, n.d.).

Шукач притулку - це іноземець або особа без громадянства, яка висловила бажання в силу певних причин, наявності обґрунтованих підстав, набути статусу “біженець”, і перебуває у періоді розгляду про це відповідної заяви (Сорока, 2021).

Особи, які потребують тимчасового захисту – це іноземці та особи без громадянства, які масово вимушені шукати захисту в певній країні (ombudsmen.gov.ua).

Отже, дані поняття мають різні юридичні підстави, задля застосування тимчасового захисту для певних осіб, має бути фактор масової міграції з однієї країни в іншу. Директива 2001/55/ЄС щодо тимчасового захисту наголошує, що це має бути масова міграція з країни не члена ЄС, в країну учасницю ЄС.

Тимчасовий захист - це особлива процедура, яка надає доступ до легального перебування та захисту в певній країні в найшвидший термін. Проте тимчасовий захист може бути застосований тільки за умови, що відбувається масова міграція осіб з однієї країни в іншу в короткий термін (Дуля, 2022).

У 2001 році Європейською Радою було прийнято Директиву 2001/55/ЄС, яка регулює мінімальні стандарти щодо надання тимчасового захисту у випадку масового переміщення осіб та щодо заходів, які сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийняття таких осіб. Поштовхом до прийняття Директиви 2001/55/ЄС стали конфлікти в колишній Югославії, проте Директива 2001/55/ЄС не була використана в дії до 2022 року (Temporary protection. (б. д.). Migration and Home Affairs.

Метою Директиви 2001/55/ЄС є запровадження мінімальних стандартів щодо надання тимчасового захисту в умовах масового припливу переміщених осіб з країн з-за меж ЄС в країни ЄС. За умови, що переміщені особи не мають змоги повернутися у свою країну походження через загрозу їхньому життю там. Також Директива 2001/55/ЄС сприяє розподілу навантаження між країнами ЄС по допомозі вимушеним мігрантам (EUR-Lex - 32001L0055 - EN - EUR-Lex, n.d.).

Рішенням Європейської Ради 2022/382 від 4 березня 2022 року було встановлено наявність масового припливу переміщених осіб з України у значенні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС. Як наслідок було активовано запровадження тимчасового захисту в ЄС для українців та інших осіб з України, які тікають від війни.

Процедура отримання тимчасового захисту послаблює навантаження на адміністративні установи країн внаслідок зменшення бюрократичних процедур. Особи отримують тимчасовий захист одразу після подачі документів. Для порівняння статус біженця потребує декількох місяців для оформлення і протягом цього часу особа не може офіційно працювати в даній країні, а доступ до медичних, освітніх та соціальних послуг може бути обмежений. (Дракохруст, 2022).

Згідно з Директивою 2001/55/ЄС надання тимчасового захисту означає отримання негайного захисту та прав на проживання, доступ до ринку праці, доступ до житла, соціальної допомоги, медичної чи іншої допомоги та засобів до існування. Дітям і підліткам без супроводу, тимчасовий захист надає право на законну опіку та доступ до освіти.

За потреби агентства зі структури ЄС, а саме: Frontex, Агентство Європейського Союзу з питань притулку та Європейське поліцейське управління можуть надавати підтримку країнам членам ЄС задля забезпечення виконання Директиви 2001/55/ЄС (COUNCIL IMPLEMENTING DECISION (EU) 2022/382)

У Директиві 2001/55/ЄС щодо тимчасового захисту наявний перелік послуг, які держава має забезпечити особам, які потребують захисту, проте “... якщо держава-член має національну схему, яка є більш сприятливою, ніж механізми, викладені в Директиві 2001/55/ЄС, держава-член повинна мати можливість продовжувати її застосовувати, оскільки ця Директива передбачає, що держави-члени можуть прийняти або зберегти більш сприятливі умови для осіб, на яких поширюється тимчасовий захист. Проте, якщо національна схема буде менш сприятливою, держава-член повинна забезпечити додаткові права, передбачені Директивою 2001/55/ЄС”. Наслідком цього є те, що країни ЄС мають різні процеси отримання тимчасового захисту, а також координацію послуг для осіб з України. Наприклад, дозвіл на проживання може бути через отримання довгострокових віз, тимчасової посвідки на проживання або особливих статусів.

Підсумовуючи, ЄС має різні документи, які регулюють права вимушено переміщених осіб (це Загальна декларація прав людини, конвенція про статус біженця, Європейська угода про передачу відповідальності за біженців тощо). Також вимушено переміщені особи можуть мати різні статуси в новій країні (статус біженця, шукача притулку, чи тимчасовий захист) у залежності від юридичних підстав перебування в країні. У лютому 2022 року велика кількість українців почали мігрувати до ЄС і для надання допомоги одночасно великій кількості людей і послабленню навантаження на адміністративні установи ЄС, Європейська Комісія активувала Директиву 2001/55/ЄС, яка визначає мінімальні стандарти надання тимчасового захисту в умовах масового припливу переміщених осіб з країн з-за меж ЄС. Згідно з Директивою 2001/55/ЄС особи, які потрапляють під її критерії отримують одразу захист держави, а також доступ до медичних, соціальних та освітніх послуг. Країни ЄС можуть створювати національні схеми щодо надання тимчасового захисту або ж використовувати схеми, які передбачені Директивою 2001/55/ЄС.

1.3 Нормативно-правове регулювання допомоги громадянам України у Польщі після 24 лютого 2022 року

З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну, що призвело до хвилі міграції осіб з України за кордон, міжнародні гуманітарні організації (Premiere Urgence International, Care, IOM, UNHCR, Soleterre), польські місцеві громадські організації (Homo Faber, Ocalenie Foundation) та волонтери почали активно надавати допомогу українцям у різних містах Польщі. Європейська Комісія затвердила документ щодо надання тимчасового захисту особам з України, а Польща прийняла закон “Про надання допомоги громадянам України у зв’язку зі збройним конфліктом на території цієї держави”, який визначає права та умови для громадян з України, які в’їхали на територію Польщі після 24-го лютого (USTAWA z dnia 12 marca 2022 r.).

Стаття 1 закону визначає категорії осіб, які мають право на тимчасовий захист у Польщі. Це громадяни України, які прибули на територію Республіки Польща безпосередньо з території України у зв’язку з військовими діями, що ведуться на території держави (України), та громадяни України, які мають Карту поляка, які разом із найближчими родичами через військові дії прибули на територію Республіки Польща. Також закон поширюється на чоловіка/дружину громадянина України, який не має українського громадянства, за умови, що він/вона прибув на територію Республіки Польща безпосередньо з території України у зв’язку з бойовими діями, що ведуться на території цієї держави. Особи визначені в законі мають право на легальне право перебування протягом 18 місяців від 24 лютого 2022 року. (USTAWA z dnia 12 marca 2022 r.)

Закон регулює права громадян України, а також зазначає про:

- створення Фонду сприяння з метою фінансування або субсидування виконання завдань допомоги громадянам України;

- особливі правила продовження термінів легального проживання громадян України та документів, виданих їм польськими органами влади щодо права в'їзду та перебування на території Республіки Польща;
- певні права громадян Польщі та громадян України, які є студентами, викладачами чи дослідниками, які в'їжджають з території України;
- спеціальні положення щодо навчання, виховання та догляду за дітьми та учнями - громадянами України, у тому числі сприяння органам місцевого самоврядування у виконанні додаткових освітніх завдань у зв'язку з цим;
- особливі правила організації та діяльності вищого навчального закладу у зв'язку із забезпеченням місцями навчання громадян України;
- особливі правила здійснення та ведення господарської діяльності громадянами України, які на законних підставах перебувають на території Республіки Польща (Amendment to the Law on Assistance to Ukrainian Citizens in Connection With the Armed Conflict on the Territory of the Country - Office for Foreigners - Gov.pl Website, n.d.).

Згідно з законом українці та інші особи визначені документом отримують важливі права на рівні з громадянами Польщі, а саме:

- доступ до ринку праці, а також реєстрація і визнання осіб безробітними чи в пошуку роботи;
- соціальні виплати або переваги для сімей з дітьми, людей з інвалідністю тощо;
- доступ до медичних послуг, включаючи психологічну допомогу.

Особи з України мають отримати ідентифікаційний код PESEL (Песель), який надає доступ до перерахованих вище послуг, а також надає можливість створити довірений онлайн профіль внаслідок якого можна розв'язувати певні питання онлайн, наприклад, отримувати рецепт на ліки. Діти також мають отримати ідентифікаційний код, проте заяву на отримання має подати один із батьків, опікун, працівник пробації, тимчасовий опікун, призначеним судом з питань опіки та піклування, або особа, яка фактично здійснює опіку над дитиною

(Отримай Номер PESEL Та Довірений Профіль - Послуга Для Громадян України У Зв'язку Зі Збройним Конфліктом На Території Цієї Країни - Gov.pl - Portal Gov.pl, n.d.)

PESEL UKR – це особливий статус для українців, який дає право на отримання соціальної допомоги, медичних послуг, дозволяє працевлаштуватися та навчатися у Польщі.

Доступ до медичних послуг надається на рівні з громадянами Польщі, це означає, що особи з України можуть записатися до сімейного лікаря, який потім перенаправлятиме до інших лікарів. За потреби українці можуть отримати послуги зі стаціонарного та психіатричного лікування, а також можливість отримувати ліки зі знижками тощо. Для цього достатньо мати номер PESEL.

У Центрах соціального захисту за місцем проживання особи з України можуть отримати грошову або товарну допомогу, а саме: одноразову соціальну виплату 300 злотів (2500 грн) на людину, фінансову надбавку на харчування, послуги по догляду, надання притулку або житла. А також допомогу при кризовій ситуації, консультації від психолога чи соціального працівника (Diia.pl — Перша Повністю Цифрова Посвідка На Проживання! - Сайт Для Громадян України - Portal Gov.pl, n.d.)

Задля працевлаштування особи з тимчасовим захистом можуть звернутися до державних відділів зайнятості. Українці можуть зареєструватися як безробітні або ті, хто шукають роботу, у повітових бюро зайнятості, де вони зможуть отримати послуги з допомоги у пошуку роботи або консультування щодо роботи чи навчання. Особам, які в'їхали на територію Польщі після 24 лютого 2022 року не потрібно оформлювати дозвіл на роботу як для іноземців, достатньо щоб роботодавець повідомив повітове бюро зайнятості про прийняття особи з України на роботу.

У Польщі громадяни України можуть записати свою дитину до ясел, дитячих клубів, садочку та школи. Діти, які недостатньо добре володіють

польською мовою можуть відвідувати додаткові заняття з польської мови та інших предметів або користуватися підтримкою особи, яка володіє польською і українською (Å»Ycie I Praca W Polsce - 2022, n.d.). Також держава надає можливість оформити щомісячні соціальні виплати на дитину у розмірі 500 злотих (4000 грн) на дитину, а перед початком школи у вересні була програма щодо отримання виплат задля купівлі необхідних речей для школи (Соціальна допомога на виховання дітей, Portal Gov.pl, n.d.). Також батьки дитини з тяжкою інвалідністю, яка потребує нагляду вдома, можуть отримати додаткові соціальні виплати.

Згідно з польським законодавством до 18 років дитина має проживати з батьками або опікуном. Для дітей, які в'їжджають на територію Польщі самостійно, держава має забезпечити законного опікуна. Це може бути родич, знайомий дитини або ж інша особа. Тимчасового опікуна призначає суд з питань опіки та піклування. Під час розв'язання важливих питань, які стосуються життя дитини або її майна, опікун має отримувати дозвіл суду на певні дії. Також дії опікуна контролюються з боку органів з соціального захисту (Дитина без опіки в Польщі та Україні, 2022).

Протягом 2022 року в закон вносилися зміни чи уточнення. З січня 2023 року змінилися умови отримання безплатного житла, тепер особи мають покривати витрати на житло самостійно (не розповсюджується на вагітних жінок, людей з інвалідністю, дітей, осіб пенсійного віку та осіб, які є опікунами понад 3 дітей). Також було уточнення щодо правил виїзду за межі Польщі і повторне претендування на тимчасовий захист (Turaieva, 2023).

Отже, Польща затвердила спеціальний закон щодо допомоги українцям, які приїхали в країну після 24-го лютого 2022 року. Закон визначає права осіб з України, а також додаткові спеціальні положення щодо організації допомоги на місцевому рівні або правила організації навчальних закладів тощо. Під час перебування в Польщі українці мають отримати PESEL UKR (ідентифікаційний код) який необхідний для отримання медичної, соціальної чи освітньої

допомоги. Серед медичної допомоги, то українці можуть звернутися до державних лікарень задля отримань послуг з фізичного чи психічного здоров'я. Також українці можуть записати свою дитину до польських гуртків, садочків, шкіл чи університетів. Також на рівні з польськими громадянами українці можуть отримати соціальні виплати на дитину (500 злотих). А неповнолітні особи без опікунів мають до 18 років мати законного опікувана, якого призначає суд з питань опіки та піклування. Отже, українці у Польщі мають доступ до великої кількості послуг на рівні з громадянами Польщі.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Час та місце проведення дослідження

Дослідження проводилося протягом жовтня 2022 року - травня 2023 року, збір емпіричних матеріалів проводився протягом 10-20 квітня 2023 року. Під час проведення дослідження дослідниця знаходилася у Фінляндії, а учасниці дослідження у різних містах Польщі. Як наслідок збір емпіричного матеріалу проводився онлайн з використанням засобів електронних комунікацій, а саме: Zoom, Telegram, Viber.

2.2 Етапи проведення дослідження

Дослідження складалося з трьох етапів, а саме: підготовчого, основного та заключного.

На першому етапі (підготовчому), який відбувався протягом жовтня 2022 року по березень 2023 року, було визначено дослідницьку проблему, тему, мету та завдання дослідження. Після цього було проведено огляд закордонної літератури, а саме: наукових досліджень та звітів міжнародних організацій щодо труднощів, потреб, перешкод, які з'являються в осіб, що вимушені мігрувати в нову країну з метою захисту свого життя. Також було проведено аналіз документів ЄС та Польщі, які регламентують тимчасовий захист для українців. Після огляду літератури тема, мета та завдання було допрацьовано та мінімально змінено.

Під час підготовчого етапу було обрано дизайн дослідження - описовий. Також було сформовано характеристику вибірки і розроблено інструмент дослідження - гайд напівструктурованого інтерв'ю.

Під час даного етапу, також на основі опрацьованих джерел та документів ЄС та Польщі щодо надання тимчасового захисту українцям, було підготовано наукові тези з темою “Допомога неповнолітнім українцям із тимчасовим захистом у Польщі”, які було презентовано на наукових читаннях імені В. Полтавця.

На другому етапі (основному), який відбувався на початку квітня, було зібрано емпіричний матеріал у форматі проведення напівструктурованих інтерв'ю з українками, які мають тимчасовий захист у Польщі. Було проведено 10 інтерв'ю щодо потреб та труднощів українців, а також послуг, за якими вони зверталися у Польщі. Для аналізу результатів дослідження, було зроблено транскрибування інтерв'ю задля кращого розбору інтерв'ю.

Протягом заключного етапу було проаналізовано ще раз усі інтерв'ю та узагальнено результати дослідження. Також сформульовано головні висновки дослідження та оформлено список використаних джерел.

2.3 Процедура проведення дослідження

Після опрацювання наукових джерел було допрацьовано предмет, мету та завдання дослідження, а також обрано метод та інструмент дослідження. Огляд літератури та аналіз нормативних документів допомогли сфокусувати увагу дослідження та розробити питання для напівструктурованого інтерв'ю, а саме: визначити ряд питань щодо медичних, соціальних, освітніх послуг у Польщі.

На самому початку планування дослідження передбачалося проведення очних інтерв'ю, проте на момент збору емпіричних даних дослідниця знаходилася у Фінляндії, тому було вирішено проводити інтерв'ю за допомогою засобів онлайн зв'язку (Zoom, Telegram, Viber).

Критеріями для відбору респондентів було те, щоб учасники інтерв'ю мали тимчасовий захист у Польщі та перебували на момент інтерв'ю безпосередньо в

Польщі. Проте одна респондентка тільки під час інтерв'ю зазначила, що вона вже повернулась в Україну. Також передбачалося проведення інтерв'ю тільки з повнолітніми особами. На стать чи місце проживання у Польщі увага не зверталася, проте всі респонденти були жіночої статті, оскільки знайти респондентів чоловіків не вийшло.

Пошук респондентів відбувався методом доступності. Дослідниця мала власні контакти осіб, які підходили під критерії вибірки, а також питала в знайомих українців, які давно проживають у Польщі про контакти українців. Комунікація з респондентами відбувалася через пошту або месенджери.

Загалом було опитано 10 респондентів. 1 учасниця відмовилась, оскільки мала повертатися в Україну на декілька тижнів і не мала часу для інтерв'ю, а 1 респондентка не відповідала на повідомлення. 1 респондентка під час інтерв'ю повідомила про те, що повернулась вже в Україну, проте інтерв'ю було проведено. Було вирішено використовувати результати даного інтерв'ю також, оскільки вона мала відмінний від інших респонденток досвід.

Під час запрошення до інтерв'ю учасницям повідомлялося про мету дослідження, а також приблизна тривалість часу проведення інтерв'ю. Також наголошувалося на тому, що інтерв'ю буде конфіденційне. За потреби надавалися відповіді на уточнюючі запитання респонденток. Після того, як респондентки погоджувалися брати участь в інтерв'ю, дослідниця домовлялась уже про конкретніший час проведення інтерв'ю, який буде зручний для респонденток і надсилала посилання на Zoom. Через часову різницю між Фінляндією та Польщею іноді з'являлися труднощі при узгодженні часу. Потрібно було точно домовлятися про час за конкретною країною.

Після привітання, респонденткам повідомлялося про мету та завдання дослідження, а також те, що інтерв'ю конфіденційне, а дані будуть подані в узагальненому форматі. Також наголошувалося, що немає правильних чи неправильних відповідей, а все це важливий досвід людини. Після цього було запитано, чи респондентка не проти, якщо інтерв'ю буде записано і після

погодження включався запис інтерв'ю. Після цього було надано трохи детальнішу інформацію про блоки запитань і ще раз ставилося питання, чи респондент погоджується взяти участь і, чи немає додаткових запитань. Загалом інтерв'ю містило 4 блоки запитань, блоки № 2-4 включали запитання, які перегукувалися між собою, тому в залежності від відповідей респонденток порядок запитань міг змінюватися. За потреби задавалися уточнюючі запитання.

Після перших двох інтерв'ю було додано питання щодо наявності оригіналів документів у респондентів та їх дітей, оскільки перші 2 респонденти зазначали про відсутність закордонних паспортів у дітей і потребу в їх виготовлені у Польщі.

2.4 Метод та інструмент дослідження

Дослідження має описовий дизайн, оскільки у ньому описуються документи, які передбачають надання послуг українцям із тимчасовим захистом, а після інтерв'ю з українцями описується їх досвід користування послугами у Польщі, а також описуються потреби та труднощі, які виникали або виникають в українців із тимчасовим захистом у Польщі.

Було обрано збирати інформацію методом напівструктурованого інтерв'ю, оскільки тема дослідження є доволі широкою і в формі анкети було б складніше збирати думки та досвід респондентів, а результати були б менш якісними. Напівструктуроване інтерв'ю дає змогу за потреби розкривати певне питання детальніше внаслідок уточнюючих запитань, що допомагає зрозуміти потреби чи труднощі респондента глибше.

Під час інтерв'ю було опитано українок, які проживають у Польщі та мають тимчасовий захист, що означає, що вони переїхали до Польщі не раніше 24 лютого 2022 року. Одна респондентка приїхала до Польщі за 3 дні до початку війни і також змогла оформити тимчасовий захист. Оскільки метою дослідження

є дослідити досвід отримання допомоги українцями із тимчасовим захистом, тому було вирішено проводити інтерв'ю безпосередньо з українцями, щоб дізнатися їхню думку про послуги, потреби та труднощі.

Напівструктуроване інтерв'ю має 26 запитань, які поділені на 4 блоки. Запитання також поділені на головні та уточнюючі запитання. Наприклад, якщо респондентка зазначила, що в неї є дитина, то логічно уточнювати запитання щодо досвіду влаштування у садочок чи школу або соціальних виплат на дітей.

Запитання поділені на такі блоки: соціально-демографічні характеристики, потреби, послуги та труднощі. Блок потреб має на меті дізнатися про те, які потреби виникали в респонденток на початку приїзду до Польщі, а також, які існують зараз. Також детальніше уточняється про медичні, соціальні, освітні потреби. Наступний блок щодо послуг, які наявні в Польщі для українців або за якими респондентки звертались, частково має спільне з попереднім блоком потреб, тому часто респонденти поєднували у своїх відповідях потреби та послуги. Проте в блоці потреб уточнювалося щодо послуг про які не згадували респондентки раніше. Також, якщо в респондентки є діти, то задавалися уточнюючі запитання щодо послуг для дітей. Останній блок має на меті дізнатися більше про труднощі, які виникали або виникають у респондентів при отриманні послуг у Польщі. Респонденти також могли зазначати про труднощі в попередніх блоках, проте дуже коротко, тому була потреби уточнити ще раз щодо труднощів і тоді респонденти могли надати більш широку відповідь або згадували щось про що забули зазначити раніше. Було обрано запитувати про потреби і послуги, щоб запитувати про майже одне й те саме, але з інших сторін, оскільки коли респондентка говорила про послуги, то вона зазначала про свої потреби використання послуг. Дані питання мали на меті дослідити досвід отримання допомоги українцями із тимчасовим захистом у Польщі із різних сторін, а саме: потреб, отриманих послуг та труднощів.

Гайд інтерв'ю наданий у додатку 1.

2.5 Характеристика вибірки

До дослідження було залучено українців із тимчасовим захистом у Польщі. Критеріями відбору респондентів було те, що особи мали тимчасовий захист на момент перебування у Польщі, а також щоб на момент перебування інтерв'ю респонденти проживали у Польщі. До інтерв'ю було запрошено повнолітніх осіб.

Таблиця 2.5.1 Соціально-демографічні характеристики респондентів

	Стать	Вік	Наявність дітей (разом у Польщі)	Час перебування у Польщі
Респондент 1	жіноча	45	Так (донька 18 років)	3 квітня 2022
Респондент 2	жіноча	43	Так (син 19 років)	3 березня 2022
Респондент 3	жіноча	33	Так (донька 6 років)	3 21 лютого 2022
Респондент 4	жіноча	36	ні	3 квітня 2022
Респондент 5	жіноча	20	ні	3 квітня 2022
Респондент 6	жіноча	39	Так (донька 17 років)	Березень-червень 2022
Респондент 7	жіноча	44	Так (син 8 років)	3 травня 2022
Респондент 8	жіноча	48	Так (донька 17 років)	3 8 березня 2022
Респондент 9	жіноча	22	Ні	3 листопада 2022
Респондент 10	жіноча	34	Так (3 і 5 років)	3 березня 2022

У таблиці 2.5.1 наведено соціально-демографічні характеристики респонденток, а саме: їх стать, вік, наявність дітей, які перебувають разом з респондентками в Польщі, а також час перебування у Польщі. Як видно у таблиці, то усі респондентки є жіночої статі, а вік варіюється від 20 до 48 років.

Також семеро респонденток мають дітей, а троє не мають дітей. Здебільшого респондентки приїхали до Польщі протягом березня - квітня 2022 року, а одна учасниця дослідження приїхала у листопаді 2022. Одна респондентка (№ 6) під час інтерв'ю зазначила про те, що на момент інтерв'ю вона вже повернулася жити в Україну.

2.6 Труднощі та обмеження проведення дослідження

Серед труднощів дослідження можна виділити те, що напівструктуровані інтерв'ю відбувалися онлайн, тому було складніше знайти людей, які погодяться пройти інтерв'ю. Час інтерв'ю випав на час святкування Великодня, тому іноді було складно погодити час, а одна респондентка відмовилась, бо не мала часу. А також саме проведення інтерв'ю було складніше проводити онлайн, оскільки встановити контакт і розкрити людину онлайн складніше. Проведення інтерв'ю онлайн у Zoom впливало на обмеження розмови по часу. Безкоштовна версія Zoom має ліміт 40 хвилин розмови. Саме тому потрібно було чітко слідкувати за часом, щоб встигнути розкрити всі питання і не поспішати протягом останніх хвилин задати питання, які залишалися.

Обмеженнями дослідження є те, що в дослідженні взяли участь тільки жінки середнього віку. Досвід перебування в Польщі чоловіків, людей літнього віку чи людей з інвалідністю не враховується. Також пошук респондентів методом доступності обмежує доступ до людей у складних життєвих обставинах.

Особи з тимчасовим захистом можуть мати негативний досвід під час переїзду та в новій країні, тому питання інтерв'ю були розроблені з урахуванням мінімізації створення тиску та стресових ситуацій під час інтерв'ю. Опитування проводилися з повагою до досвіду респондентів, а також дотриманням етичних принципів соціального працівника.

2.7 Концептуалізація та операціоналізація понять

Під потребами у даному дослідженні мається на увазі необхідність у певних послугах чи товарах, які задовольняються безпечно, стабільно, здорове функціонування людини.

Песель УКР- це польський ідентифікаційний код для українців, які в'їхали на територію Польщі після 24 лютого 2022 року та який надає доступ до державних послуг.

Послуги - це “робота, виконувана для задоволення чийх-небудь потреб, обслуговування” (послуга – Академічний Тлумачний Словник Української Мови, 1976). Під послугами у дослідженні мається на увазі роботі державних, приватних чи громадських організацій задля забезпечення потреб українців із тимчасовим захистом у Польщі.

Труднощі - це перешкоди, які з'являються при отриманні певних послуг задля задоволення потреб.

Тимчасовий захист - це винятковий захід для забезпечення негайного та тимчасового захисту у разі масового або неминучого масового припливу переміщених осіб з країн, що не входять до ЄС, та які не можуть повернутися до країни походження (Council Directive, 2001).

Під соціальною допомогою у дослідженні мається на увазі отримання соціальних виплат від держави чи міжнародних благодійних організацій.

Під гуманітарною допомогою розуміється отримання індивідами матеріальних речей або грошей від третіх осіб, без сплати за товар.

Під психологічною допомогою мається на увазі відвідування психолога чи психотерапевта.

РОЗДІЛ 3

ДОСВІД ОТРИМАННЯ ДОПОМОГИ УКРАЇНЦЯМИ ІЗ ТИМЧАСОВИМ ЗАХИСТОМ У ПОЛЬЩІ

3.1. Потреби на початку переїзду і зараз в українців із тимчасовим захистом у Польщі

Перші питання напівструктурованого інтерв'ю були щодо потреб, які виникали в українців, коли вони тільки приїхали до Польщі, а саме: що їм було потрібно в першу чергу. А потім були питання щодо потреб, які українці мають на момент інтерв'ю. Метою цього було дізнатися, чи змінювалися потреби респонденток з часом перебування у Польщі. Більша частина респондентів зазначали про декілька потреб на момент перших місяців приїзду до Польщі. У таблиці 3.1.1 показано кількість згадок певної потреби у перші місяці перебування респонденток у Польщі.

Таблиця 3.1.1 Розподіл відповідей “Які були ваші потреби, коли ви тільки приїхали?”

Потреба під час приїзду	Кількість респондентів
Житло	7
Інформація (як усе працює в Польщі, а також права, послуги в Польщі)	4
Лікування (лікар або ліки)	3
Речі особистого вжитку (одяг, речі для дому)	4
Легалізація перебування	2
Інтернет	1
Робота	4
Освіта для дитини	3
Гроші	1
Нічого	1

Пошук житла - це потреба, яка виникла у семи респондентів. У такому випадку мається на увазі саме процес пошуку житла безпосередньо у Польщі, оскільки в частини респондентів дана потреба була задоволена шляхом того, що

вони заздалегідь знайшли житло і тоді перетинали кордон. Наприклад, у такому випадку пошук житла відбувався через знайомих або волонтерів. Також двом респондентам робота забезпечила житло на перший проміжок часу, проте вони стикнулися з потребою пошуку житла пізніше.

“Нас забрала родина в якій ми проживали тиждень...”. (респондентка 2)

“У мене не було житла, але мене поселили від роботи, я жила в жіночки з роботи”. (респондентка 5)

“У першу чергу звісно, це житло в нас його не було... Потреба була в тому, щоби якось допомогти адаптуватися сину школі з мовою, яка для нього була повністю незнайома.” (респондентка 7)

Також потрібними у перші місяці життя були речі особистого вжитку, а саме: одяг чи товари для дому, оскільки респонденти виїжджали з України з обмеженою кількістю речей. Також респондентка 6 зазначила про те, що спочатку мала достатню кількість одягу, але з початком весни в неї з'явилася потреба в одязі, бо погода почала змінюватися і її одяг не підходив. Даний приклад показує про зміну потреб із часом перебування.

“Нам вдалось на щастя захвати деякі гроші в автівці, якою ми виїжджали, у нас їх не змогли забрати, тому кошти в нас були, але ні житла, ні одягу, ні того, що потрібно в будинку для того, щоб проживати в нас не було”. (респондентка 1)

“Нам сказали, чи то людина сяде, чи буде сумка стояти, то ми нічого не брали... У мене була тільки одна сумка з речами першої необхідності... Я розуміла, що треба з цього нічого будувати своє життя”. (респондентка 2)

“Ну засоби гігієни, змінний одяг, бо ми приїхали з двома дітьми, тобто от дійсно мені треба були носочки, трусики. Молодша була ще в памперсах, тому треба було памперси мати”. (респондентка 10)

Респонденти зазначали про те, що потребували інформації щодо легалізації свого перебування у Польщі, а також простої інформації щодо того, як усе працює в Польщі, наприклад, куди піти за продуктами або як платити за проїзд тощо. Учасниці інтерв'ю ділилися, що відсутність розуміння, як працюють базові речі, як транспорт, пошта, магазини тощо, викликали в них стрес у перші місяці.

“Потреба була в тому, щоб офіційно все оформити та отримати Песель та зрозуміти всі нюанси щодо, як там наприклад їздити в метро, у транспорті. Ну дуже багато було стресу, як я згадую.” (респондентка 7)

“По перше мені потрібна була просто інформація про легалізацію в Польщі, тому що як я приїхала, то я нічого не знала”. (респондентка 8)

Троє респондентів зазначали про те, що потребували відвідати лікаря, оскільки хворіли вони або їх діти на момент приїзду до Польщі або потребували рецептів на ліки.

“У мене там на нервовій почві пішли такі по шкірі красні плями”. (респондентка 6)

“Ми приїхали у квітні, коли все цвіло і пахло і в нього (сина) була сильна алергія, як з'ясувалося згодом. Червоні очі дуже, ніс свербить і почався кашель...”. (респондентка 7)

“Ну особисто я, як тільки приїхала, я звернулась (до лікаря), тому що я хвора була”. (респондентка 8)

Декілька респондентів зазначали про те, що мали на меті знайти роботу в Польщі, щоб мати змогу забезпечити свої потреби й не розраховувати на соціальну допомогу. Хоча й не виділяли це, як свою потребу, а радше як мету приїзду.

“Я чесно сказала, що я хочу працювати, і вони знайшли роботу.” (респондентка 2)

“І по третє треба була інформація про роботу найголовніше”.
(респондентка 8)

Двоє респонденток зазначали, що їм потрібна була інформація аби влаштувати дітей в садочок або школу.

“Дитині дома скучно.. якраз відкрили набір у школи, садочки для всіх українських дітей. Тобто це майже зразу відбулось, здається з 1 тиждня війни”.
(респондентка 3)

“... а по друге мені потрібна була інформація про освіту для дитини”. (респондентка 8)

Під час інтерв'ю окреме питання було про те, які потреби респонденти можуть визначити на момент інтерв'ю. Для більшості це було складніше питання, ніж згадати потреби під час приїзду до Польщі, тому назвати чітко певні потреби викликало труднощі. А також якщо на початку респонденти зазначали про декілька потреб, які вони мали, то на цю мить можуть визначати лише одну або дві потреби. Декілька респондентів так і сказали, що на цей момент їм нічого не потрібно. У таблиці 3.1.2 показано кількість згадок респондентками про певну потребу на момент інтерв'ю.

Таблиця 3.1.2 Розподіл відповідей “Які потреби ви маєте зараз?”

Потреба зараз	Кількість респондентів
Робота	3
Психологічна допомога	2
Ветеринар	1
Нічого	1
Адаптація дитини в школі	1
Розуміння що робити далі	1
Медичні	1
Інтернет	1

У трьох респондентів залишається потреба в роботі, але вона не є такою нагальною, як у перші місяці перебування в Польщі. Одна респондентка зазначила, що вона взяла перерву після закінчення контракту на роботі, оскільки відчуває себе дуже втомленою. А двоє респонденток зазначали більше про ясність щодо продовження контракту на роботі, оскільки їх контракт скоро закінчується і вони потребують розуміння, чи вони працюватимуть далі на тому ж місці чи їм буде потрібно шукати нову роботу.

“Якби в мене була робота, я б тобі взагалі розказувала, що мені все вистачає. Але ну якось мені страшно куди воно поверне”. (респондентка 2)

“Ну я б так сказала, що потреба в постійній праці... Зараз у мене є праця, але вона може закінчитись”. (респондентка 7)

Респондентка 1 зазначила про те, що наразі є потреба в психологічній підтримці, проте через завантаження на роботі, вона немає часу на те, щоб отримати послуги психолога. Також її донька має потребу в психологічній допомозі, хоча й відмовляється її отримувати.

“Потрібна допомога ще психологічна... Ну зараз намагаюсь записати ще на курси мою доньку, я так і не змогла її вмовити, хоча вона дуже потребує психологічної допомоги”. (респондентка 1)

Респондентка 4 зазначила, що потребує інформації щодо ветеринарних послуг для своєї кішки, оскільки має не стандартне питання для вирішення.

Респондентка 5 зазначила про те, що на цей час у неї немає визначених потреб. *“Зараз все якби є”. (респондентка 5)*

Респондентка 7 зазначила про те, що їй потрібно розуміння щодо роботи, а також в її чоловіка є потреба в підвищенні зарплати. Також вона зазначила, що потреба в адаптації сина в школі є досі для них актуальною. І загалом їй не вистачає розуміння, що робити з життям далі.

“І потреба, яка ще лишилась це зрозуміти як надовго ми тут лишаємось і що нам робити далі. Тобто потреба у якійсь визначеності шляхів майбутніх, чи ми

тут залишаємось, чи ми повертаємось в Україну, чи ми їдемо далі”. (респондентка 7)

Респондентка 8 визначила, що її потреба на цей момент це підписати договір із сімейним лікарем, оскільки вона протягом довгого часу цього не може зробити, а окрім цього більше нічого не потрібно.

“У мене особисто залишилася не досить вирішеним з сімейним лікарем”.
(респондентка 8)

Отже, під час напівструктурованих інтерв'ю було досліджено те, які потреби мали українці на початку свого перебування у Польщі, а також ті потреби, які вони мають на цю мить. Можна побачити, що для більшої кількості респонденток питання житла було нагальною потребою на початку, а зараз частина респонденток зазначили про потребу в пошуку нової роботи або ж в розумінні того, чи буде в них продовження контракту. Також респонденти зазначали про те, що вони мали потребу в речах особистого вжитку, як от одягу або речах для дому, оскільки вони приїжджали в Польщу з обмеженою кількістю сумок або валіз, а на разі жодна респондентка не виокремила це як потребу. Окрім цього респонденти згадували про потребу в інформації щодо легального перебування у Польщі або ж у загальній інформації щодо функціонування магазинів, транспорту у нових містах. Можна зазначити, що на початку перебування в Польщі респонденти потребували набору послуг або речей, а на цю мить респондентам складніше визначити потребу або вони згадують лише про одну-дві потреби. Також можна побачити, що потреби респондентів змінюються і ті, які були актуальні в перші місяці, стають більше не актуальними. Якщо потреби респонденток у перші місяці перебування в Польщі стосувалися базових потреб, як житло, речі для дому, школа для дитини тощо, то з часом проживання ці потреби є більш загальними і довгостроковими, як адаптація дитини в школі, розуміння планів на майбутнє, психологічна допомога тощо.

3.2 Послуги за якими зверталися українці із тимчасовим захистом у Польщі

Під час дослідження було вивчено досвід респондентів з використання послуг, які доступні для українців у Польщі. Дослідження послуг за якими зверталися українці мало також на меті виявити потреби, які виникають в українців під час проживання у Польщі. Респондентки могли не виділяти певну потребу, проте зверталися за послугами задля задоволення потреб, тому питання поєднувалися в ланцюг потреби-послуги.

У таблиці 3.2.1 наведено групи послуг за якими зверталися респондентки, а також детальніші складові цих послуг. Респонденти могли отримувати лише певні послуги з групи послуг.

Таблиця 3.2.1 Групи послуг

Послуги	Складові
Медичні	- Візит до лікаря - Візит до пункту невідкладної допомоги (przychodnia) - Отримання рецепту на ліки - Купівля ліків - Відвідування психолога/ психотерапевта
Освітні	- Садочок для дитини - Школа для дитини - Курси польської мови
Соціальні	- Отримання гуманітарної допомоги (їжа, гігієнічні товари, товари для дому) - Соціальні виплати від держави - Соціальні виплати від міжнародних організацій - Державний центр зайнятості
Юридичні/адміністративні	- Консультація юриста - Звернення в поліцію - Оформлення документів (закордонний паспорт)

Згідно зі спеціальним законом Польщі, українці мають право користуватися медичними, соціальними та освітніми послугами на рівні з громадянами Польщі. Для цього їм потрібно мати ідентифікаційний код PESEL. Респондентки ділилися позитивним досвідом оформлення коду.

“Про реєстрацію PESEL приходила смс на телефон. Офіційно від державних служб, що ви повинні зареєструватися, але у вас ще є час, не поспішайте, за якийсь час прийде і зареєструйтеся, після цього, я так би мовити, пішла за цією смс”. (респондентка 8)

“Я дуже швидко оформила PESEL і там було багато україномовних співробітників, і взагалі там всі інструкції вони були написані українською мовою...” (респондентка 9)

Одна респондентка на початку приїзду не була впевнена, чи може претендувати на оформлення PESEL, оскільки в'їжджала не з території України в Польщу, проте вона сходила в Центр надання адміністративних послуг (Urząd), де її проконсультували і після цього вона також оформила PESEL.

Щодо медичних послуг, то досвід респонденток розділився. Частина учасниць дослідження взагалі не зверталися за послугами в медичні установи, а респондентки з маленькими дітьми мають досвід відвідування приватних, державних лікарень, а також пунктів невідкладної допомоги.

У Польщі викликати швидку можна лише в дуже критичних випадках і тому задля отримання медичних послуг потрібно звертатися в пункти невідкладної допомоги (przychodnia). Респондентки з дітьми розказали про свій досвід відвідування пунктів невідкладної допомоги, коли їх дітям потрібна була допомога швидко. Усі респондентки не були задоволені процесом і результатом отриманих послуг.

“Значить там до одного лікаря потрапляєш після того, як оформив документи, що ти приїхав, цей лікар вирішує, чи в тебе екстрений випадок чи середньої тяжкості або легкої і в залежності від того, як він вважає, він тебе

розподіляє в чергу. У першому випадку ми чекали 6 годин, а у другому випадку - чекали 8 годин. І по факту нам просто виписали нурофен і відпустили додому. Є таке певне розчарування у системі медичних послуг”. (респондентка 7)

“От коли п'ять днів була температура у дитини. Мені не подобається, що тут не їде швидко, тобто у будь якому стані дитину треба тягнути в лікарню. Це дуже погано, прям сильно погано. Не знаю. Я потім дізналася, що є якісь ще приватні, де викликати можна, яка там вартість навіть не знаю...”(респондентка 10)

Кілька респонденток поділилися позитивним досвідом отримання медичних послуг у Польщі.

“Я, наприклад, ходила просто здавати аналіз і тут, тобто це доволі комфортно”. (респондентка 5)

“Як тільки приїхала, я звернулась (у лікарню), тому що я хвора була. У мене навіть ще не було статусу офіційного і в принципі, дуже швидко мене обслужили, і все було нормально, але це мене повела волонтерка до її знайомої лікарки...”(респондентка 8)

Також деякі респондентки зверталися до приватних лікарень за послугами. Одна респондентка пояснила свій вибір приватної лікарні тим, що їй там легше зрозуміти як усе працює і за рахунок цього вона себе спокійніше почуває.

“ Я так боюся цього всього... Я не знаю, як це зробити, тому я декілька раз хворіла... я зверталася до приватної медицини”. (респондентка 2)

“Так, ми звертаємось в люкс мед(приватна клініка) періодично. Там ми отримували все: консультацію лікаря і здачі аналізів і виписували лікування. Тобто все це було і було на хорошому рівні, бо в мене діти періодично кашляють”. (респондентка 10)

Декілька респондентів надавали перевагу відвідувати лікарів в Україні. Це вони пояснювали тим, що на їх думку в Україні кращий рівень медичних послуг або ж не довірою до польських лікарів.

“Медичні послуги потрібні були, але ми для цього приїхали назад в Україну... у нас почалися проблеми з яснами зубів. Я проконсультувалася, зі знайомими, можливо, ви знаєте, поляки просто не такі вимогливі, як ми українці”. (респондентка 1)

“Тобто ну, якщо брати рівень медицини, їх і наші, то він на порядок нижчий, як для мене...” (3)

“Не довіряю лікарям у Польщі, тому планую поїхати лікуватися у Київ, хоча на деякі медичні проблеми я не звертаю увагу, а проблему з щитовидкою планую вирішувати в Україні, бо в нас краще розбираються в цьому”. (респондентка 4)

У Польщі при купівлі більшості ліків потрібен рецепт від лікаря на конкретні ліки на ім'я покупця. Респондентки зазначали, що вони купували ліки в Україні або просили привезти знайомих потрібні їм ліки з України. Також одна респондентка зазначила, що просила свою знайому польську лікарку виписати їй рецепт на мазь.

“Мені потрібно було виписати рецепт на мазь, я в Україні вже здала всі аналізи потрібні, тому мені не хотілося сильно звертатись ще до польського лікаря, щоб проходити весь процес... Одна з моїх родичок тут, вона стоматолог, і вона мені виписала рецепт на дерматологічну мазь”. (респондентка 9)

Двоє респонденток зазначили, що вони мають страховки, які надають їм доступ до отримання медичних послуг у швидші терміни або ж можливість звертатися до більшого переліку лікарів.

Щодо психічного здоров'я, то більшість респонденток зазначали, що вони відчували стрес, проте до психологів зверталися лише декілька учасниць дослідження. Декілька респонденток з дітьми зазначали про те, що їх діти

мали/мають потребу в психологічній підтримці, тому деякі респондентки зверталися до психолога з дітьми. Дочка однієї з респонденток відмовилася йти до психолога. Якщо респондентки зверталися до психологів, то робили це через громадські організації або особисті контакти. До державних психологів ніхто з респонденток не звертався.

“Так я почала ходити до психолога. Знаєш дуже багато є безкоштовних, як для українців” (респондентка 5)

“Чи в українській культурі чи може в луганській культурі ...у нас немає такого звичаю, на жаль, звертатися до психологів.... А потім зробила спробу попрацювати з психологом, але в мене не виходило по часу, або я щось не так розуміла, як вона хотіла і не так робила.. То не вийшло з нею працювати.” (респондентка 2)

“Для доньки була потреба, то ми через організацію звертались. І я теж через громадські організації отримувала (психологічну допомогу).” (респондентка 8)

“Вона (дочка) забивалася куточок (у садочку), або там йшла в туалет зачинялась. Ну тобто якась така реакція, поведінка не схожа на неї, вона як налякана. Я написала знайомим, що потрібен психолог...Психолог сказала, що у дитини проблем немає. Тільки над моїми реакціями попрацювати, що дитина це читає і заспокоїться і це подіяло. Але ми у цей же момент, змінили садочок. Тобто я не знаю, чи це теж подіяло.” (респондентка 10)

Оскільки всі респондентки були жінки і в частини з них були діти, тому в дослідженні увага звертається на отримання послуг у закладах освіти для дітей здебільшого, проте є респондентки, які відвідували курси польської мови і також поділилися даним досвідом. Респондентки мають різний досвід з польськими закладами освіти.

Одна респондентка задоволена процесом навчання в польському державному садочку, особливо вона виділила те, що діти часто ходять кудись на

екскурсії. Також вона задоволена, що майже з перших днів після 24-го лютого в Польщі почали приймати українських дітей.

“Ну дитині комфортно, їй подобається. Мені скажемо тут більше подобається, ніж у нас (в Україні), те, що вони їздять кудись на екскурсії, тобто постійно 2 рази на місяць у них прогулянки в лісі,... там їм розказують, що ті комахи погризли це тут, а там олені водяться. Також в театр ходять.”
(респондентка 3)

Інша респондентка розказала про свій досвід із приватним садочком у який ходили її діти. Вона обрала приватний садочок, оскільки в державному не було місць на той момент. Також перші місяці її влаштовувала ціна за садочок (вона платила лише за харчування), проте з часом їй підняли ціну і респондентка вирішила змінити садочок. Також у певний момент вихователька сказала респондентці, що її донька поводить себе дивно (ізолюється, може агресивно себе поводити) і тоді респондентка відвела дитину до психолога. На думку респондентки атмосфера і ставлення вихователів до дитини в садочку призвела до не типової поведінки дитини. На теперішній час одна дитина респондентки не ходить в садочок, а інша дитина ходить в садочок при костелі, який зробили для українських дітей. Тобто респондентка не змогла отримати послуг від держави, але знайшла вихід із приватними освітніми закладами для своїх дітей.

“Ми спочатку ходили по державним садочком, але на той момент вже всі місця були зайняті і потім ми пішли в приватний садочок... Ми ходили туди 3 місяці. Одна дитина не ходить в садочок тепер, а старшу дитину я пристроїла в садочок біля костьолу...” (респондентка 10)

Респондентка 8 поділилися досвідом доньки під час навчання у польській школі. Коли респондентка з дитиною приїхали до Польщі, то донька була в 10 класі, тобто в передостанньому класі перед випуском зі школи. Донька респондентки пробувала ходити в польську школу, проте вона не була задоволена якістю навчання, оскільки її записали в клас нижчий, ніж вона була в Україні і як результат навантаження було легше, що не мотивувало до

навчання. Також в якийсь момент переважна більшість уроків були з польської мови. У певний момент донька вирішила не продовжувати навчання в польській школі, а вчитися онлайн в українській школі. Респондентка пов'язує ситуацію з тим, що в школі не знали, що робити з українськими дітьми: як і що саме їх вчити.

“Спочатку не дуже знали, що робити з дітьми, що приїхали, бо вони не знали мови. Спочатку вони записали (доньку) на клас нижчий, ніж вона є. Знижували її мотивацію до навчання, тому що багато предметів їй тут просто давалося дуже легко. Потім їм сказали, що з наступного року ще не факт, що їх приймуть до школи, що вони матимуть пройти якийсь знову запис і відбір. От моя донька вирішила не продовжувати це. А що там навчання в онлайн в українській школі, залишався рік до кінця школи.” (респондентка 8)

Також респондентка 7 розказала про негативний досвід навчання дитини в школі, коли її син зазнав булінгу зі сторони польських дітей, що призводить до того, що син не відчуває себе комфортно у школі. Коли респондентка зверталась до викладачки та директорки, то не отримала очікуваної допомоги, тому респондентка думає про те, щоб змінити школу з нового навчального року.

“Ось і цей останній випадок вже був такого накалу для нас, коли ми звертаємося (до викладачки) і кажемо, що ось він зачіпає (сина), а нам кажуть, що розмовляють з батьками. Я там зробила зауваження і нічого не змінюється. І цей хлопець його ображає далі... Я була дуже схвильована в цій ситуації, і для мене це було неприпустимо і його безпека в школі була дуже сильно порушена...” (респондентка 7)

Якщо говорити про вивчення мови, то здебільшого респондентки вивчали її самостійно у процесі проживання. Респондентки зазначали, що пробували або самостійно вчити мову або ходити на курси з вивчення (не державні).

“Була фундація “Діти, родина школа”, якимось так мало назву, і вони пропонували вивчення польської мови для дітей і для дорослих. У них були групи і була можливість 2 рази на тиждень їздити і відвідувати ці курси по годині. Я

не була присутня, коли син займався з дітками, а потім діти гралися, а ми займалися з дорослими... А потім ми просто домовилися з репетитором”. (респондентка 7)

“Я сама трошки вивчаю, але я бачу, що це не сильно дає прогрес. Треба якусь базу вивчити або з викладачем або піти на якісь курси. Я наразі думаю що буду цим займатися”. (респондентка 9)

У Польщі українці можуть отримати державні соціальні виплати, а саме: 500 злотих на дитину, одноразові виплати 300 злотих по приїзду до Польщі. Також протягом певного часу діяла програма, коли поляки, які прихистили в себе вдома українців, також могли отримати соціальні виплати (40 злотих на добу на українця). Окрім цього в Польщі існує велика кількість міжнародних громадських організацій (IRC, РАН, UNHCR, Червоний Хрест тощо), які надавали можливість українцям оформити виплати.

Майже всі респондентки отримували певні соціальні виплати. Здебільшого вони отримували одноразову виплату 300 злотих по приїзду до Польщі. Також респондентки з дітьми оформлювали додаткові виплати 500 злотих на дітей.

Респондентка з сином, якому було 17 і 11 місяців, коли вони приїхали до Польщі, поділилася тим, що її відмовили оформлювати соціальні виплати на сина, бо йому скоро виповнювалося 18. Пізніше, коли респондентка поїхала працювати на завод і там винаймала житло, то роботодавець оформив на себе соціальні виплати (40 злотих, які для поляків, які прихистили українців), проте нічого не повідомив респондентку і вона про це дізналась пізніше через знайомих.

“Коли я приїхала Яріку було 17 і через 2 тижні було 18. І нам уже в жовтні сказали, що ці 500 плюс немає смисла оформлювати, тому єдине, що я оформляла це 300 злотих на себе і 300 злотих на Яріка”. (респондентка 2)

“Ну хоча я сплачувала за те місце, де я проживала, це не було безкоштовно... я взагалі не повинна була ні за що платити... Я сплачувала, а вони

ще їй виплати оформили....Я про це нічого не знала, тобто директор цієї фірми, можливо, на себе оформила виплати.” (респондентка 2)

Інша респондентка розказала, що сім'я в якій вона з донькою проживали оформила виплати для поляків, які прихистили українців і з цих грошей купували продукти додому.

“500 злотих на дитину у нас була виплата. І 300 одноразові. Оскільки я пішла на роботу і підробляла, то я не зовсім розраховувала на виплати... Сім'я, в якій ми жили, вони отримали за нас кошти (40 злотих на людину на добу). Вони не дозволяли нам, щоб ми купляли їжу, вони все купували”. (респондентка 6)

Двоє респонденток, які проживали в поляків, також розказали, що поляки могли забезпечувати їх продуктами чи одягом. За рахунок цього вони не зверталися за гуманітарною допомогою. Респондентка розказала, що коли вона з донькою тільки приїхала в Польщу, то вони заїхали в гуманітарний центр, бо не розуміли, де їм ночувати треба буде, і там їм почали давати гігієнічні товари, продукти з собою. Респондентка почувала себе дуже не комфортно через це. Пізніше, коли прийшла весна і в респондентки особливо не було легкого одягу, то сусіди з громади, поділилися з нею одягом.

“Коли ми приїхали і ще я не знайшла, де нам жити, ми заїжджали в один гуманітарний штаб... Нам дали зубну пасту і якісь необхідні речі, мені морально було дуже складно це брати, тому що я розуміла, що я могла собі це дозволити, а хтось може не дозволити... Коли вже прийшла весна, нам було трошки складно, але Оля (полька у якої жили) організувала і хтось приніс взуття, хтось ще щось...” (респондентка 6)

“(про гуманітарну допомогу) Я не зверталася, мені якісь такі базові речі дала жінка, в якої жила. Потім я вже якби отримала зарплату і купувала сама (необхідні речі)”. (респондентка 5)

Інша респондентка розказала про те, що в квартирі в яку вона приїхала жити, було куплено продуктів на місяць життя, а також інших необхідних для

життя товарів, тому звертатися за гуманітарною допомогою в неї не було потреби. Також волонтери, які давали ключі від квартири, одразу повели респондентку зареєструватися на гуманітарну допомогу.

“Вони взяли буквально за руку і повели до Українського Дому, сказали, зачекайте от зараз от тут щось відбувається, і ти повинна тут зареєструватись. Я зареєструвалася чесно кажучи, не сильно розуміючи, що за допомога там була, а ну це виявилось грошова допомога.”(респондентка 8)

Декілька респонденток також оформлювали соціальні виплати від міжнародних організацій.

“Коли переїхали, то отримували від ООН виплати протягом 3 місяців, вони (виплати) нам допомагали 3 місяці оплачувати житло.”(респондентка 10)

Декілька респонденток отримували юридичні або адміністративні послуги. Частина учасниць дослідження мали потребу в оформленні для себе або для дітей закордонних паспортів, оскільки в них їх не було або вони були прострочені.

Троє респонденток зверталися за юридичним консультування. Одна респондентка через проблему з виплатою завдатку за житло, а інша респондентка через булінг у школі. Також одна респондентка через соціальні мережі знайшла послуги з юридичного консультування, щоб дізнатися про свої можливості виїзду закордон Польщі.

“Я зверталася до юристів, тому що у кімнаті де жила мені не повернули кауцію (завдаток). І вже дуже довгий час прийшов після того і мені її не повертають, тому я зверталася до юристів, чи звернутись в поліцію потрібно чи написати якусь скаргу, щоб мені її повернули?”(респондентка 5)

“В інтернеті не могла знайти точної відповіді на це питання. Хтось говорить можна хтось говорить не можна (виїжджати закордон), і я просто в інстаграмі знайшла людей, які займаються консультаціями.” (респондентка 9)

Також троє респонденток зазначали про те, що мали потребу в оформленні документів. У сина однієї з респонденток не було закордонного паспорту і через сервісний центр у Варшаві його виготовляли.

“ ... прострочений був закордонний паспорт ... тут зробили в сервісних центрах новий паспорт для дитини ”. (респондентка 1)

“У мене був закордонний паспорт, але не біометричний, і він був протермінований, і я просто продовжувала тут в консульстві. Тут на початку в Перемишлі було виїзне консульство. І мені дуже швидко його подовжили, буквально за п'ять хвилин і без черги. Я була дуже задоволена.” (респондентка 8)

Також одна респондентка зверталась у поліцію через булінг дитини на вулиці.

“З польською дівчиною. Там була ситуація, коли її вдарили, ми звертались до поліції. Поліція відреагувала завела справу.” (респондентка 8)

Респондентки звертаються за різними послугами у Польщі. Їх досвід може відрізнятися під час отримання послуг, тому були і позитивні і негативні відгуки. Частина респонденток не користуються медичними послугами, бо не мали потреб або не довіряють польській медичній системі. Респондентки, які зверталися до лікарень, мають досвід користування державними та приватними лікарнями. Деякі респондентки з дітьми також зверталися до пунктів невідкладної допомоги і негативно відгукувалися про процес отримання послуг там.

Усі респондентки оформлювали певні соціальні виплати від держави. Це могли бути одноразові соціальні виплати або виплати на дітей. Декілька респонденток також отримували виплати від міжнародних організацій.

Під час опитування освітні послуги поділялися на вивчення польської мови або ж на відвідувані освітніх закладів дітьми респонденток. Одна респондентка позитивно відгукувалась про державний дитячий садочок для дитини, а інші

мають більш негативний досвід з садочком та школою. Дитина однієї з респонденток зазнала булінгу у школі зі сторони однокласників. Респондентка зазначила, що адміністрація школи не вживає достатніх заходів для попередження та реакції на булінг. Також декілька респонденток зверталися за юридичним консультуванням з різних питань. І декілька респонденток мали потребу в оформленні документів, тому зверталися до консульств або сервісних центрів за цим. Одна респондентка зверталась до поліції через булінг її доньки.

Загалом послуги є доступними для українців із тимчасовим захистом у Польщі, навіть якщо респондентки не були задоволені певними послугами, то вони знаходили інші варіанти. Під час інтерв'ю респондентки не зазначали, що їм було відмовлено чи вони не могли скористатися необхідними їм послугами.

3.3. Труднощі, які виникають в українців із тимчасовим захистом у Польщі

Серед труднощів респондентки виділяють проблеми, які виникають під час пошуку житла. Респондентки особисто стикалися з проблемами з пошуком житла або ж ділилися досвідом своїх родичів чи знайомих. Одна респондентка зазначила, що її знайома повернулася в Україну через те, що так і не змогла знайти житло.

“Дуже складно було їм знайти квартиру і врешити за того, що вони не знайшли квартиру, вони так і поїхали додому”. (респондентка 6)

Труднощі при пошуку житла проявляються у високій ціні за квартиру та завдаток (кауцію), а також те, що поляки відмовляються здавати квартири українцям. Респондентки виділяли те, що вони шукали квартиру протягом довгого часу (могло бути декілька місяців).

“Я дуже довго не могла знайти квартиру, бо її не здавали, тому що я українка, і я довго шукала, де можна було. Потім сталося так, що я мала з'їхати з тої квартири, і я теж шукала дуже довго квартиру”. (респондентка 2)

“Складно було знайти житло з котами, я шукала десь 2 місяці і в якийсь момент я знімала квартиру подобово або переїхала на місяць жити в Гданськ до знайомих”. (респондентка 4)

“У мене не було таких грошей, щоб заплатити, наприклад, за 1 місяць і треба було ще заплатити кауцію. І це така ж сама, як за місяць життя або навіть буває вдвічі більша сума. І тому це було кожного разу проблемно фінансово... Власники можуть не відповідати, бо вони вже здали або є такі випадки, що не хочуть брати, бо, наприклад, я українка.” (респондентка 5)

Деякі респондентки говорили про труднощі з польською мовою на початку свого перебування у Польщі, через це їм було важко розуміти поляків. Одна респондентка, коли шукала квартиру для життя, мала труднощі у спілкуванні польською мовою з орендодавцями. Респондентки зазначали, що просили іноді своїх польських знайомих дзвонити власникам квартири.

Не знання або не розуміння польської мови викликали бар'єри в комунікації з поляками, особливо в перші місяці проживання у Польщі.

“Я на початку взагалі нічого не розуміла, бо я зі сходу. І для мене польська мова взагалі була незрозуміла”. (респондентка 2)

“Було важко, бо в перший період я взагалі не розмовляла. Мені було складно сприймати польську, і я не могла розмовляти польською... Мені потрібен був час, щоб якось пояснити, а люди не хотіли чекати”. (респондентка 5)

“В першу чергу мені був потрібен інтернет і це з чим у мене виникли труднощі, тому що всі інтернет провайдери, яким я телефонувала, не мали людини, яка володіла англійською мовою. Навіть знаючи, що це такий крупний інтернет провайдери, я була здивована, що ну, скільки я телефонувала, але прийшлося якоюсь ламаною україно польською намагатися викликати майстра і пояснювати.” (респондентка 9)

Двоє респонденток зазначили про не зручний графік роботи державних служб, що лімітує доступ до отримання послуг. Одна респондентка декілька

разів приходила у соціальні служби, щоб поновити виплати на дитину. А одна респондентка ніяк не може підписати договір із сімейним лікарем через незручний графік роботи.

“Тобто людина, котра працює, явно не може прийти о 7 ранку або до 4 вечері... а коли приходиш в обід, то там величезна черга”. (респондентка 3)

Серед труднощів отримання медичних послуг респондентки зазначали про довгий час очікування. За послугами треба записувати на декілька місяців наперед, хоча не завжди є час чекати. А в пунктах невідкладної допомоги треба чекати декілька годин (6-8 годин), щоб потрапити на прийом до лікаря, який не факт що допоможе.

“До дерматолога потрапити не можна було, запис до безкоштовного дерматолога був запис через 2 місяці, а приватний дорогий”(респондентка 6)

“За щепленням для доньки разів 3 зверталися перед тим, щоб зробити це щеплення, тому що спочатку нас не хотіли записати. Потім від нас вимагали якісь документи про попередні всі щеплення. Як ти розумієш, не завжди у людей є всі документи про все, коли вони тікають.”(респондентка 8)

Респондентка 7 розказала, що її син має астму і він має підтверджений діагноз у Білорусі, проте коли вони приїхали до Польщі, то стикнулися з тим, що треба було купувати ліки власним коштом, а в Білорусі вони були безкоштовні. А другою проблемою було те, що польський лікар мав підтвердити діагноз астми і запис до дитячого алерголога був тільки через рік. Саме тому респондентка шукала інші варіанти для того, щоб забезпечити медичні послуги своєму синові.

“Це така складність з якою ми стикнулись те, що ми спробували записатися до дитячого алерголога, а найбільший вільний термін був через рік...коли в дитини приступи, то воно чекати не буде...” (респондентка 7)

Також двоє респонденток зазначили, що в певні моменти не почуваються себе безпечно в Польщі. Однією з труднощами загалом перебування у Польщі, для

однієї з учасниць є те, що вона не відчуває себе спокійно, коли чує російську мову.

“Перемишль дуже важке місто для українців... Раз попадалися п'яні поляки які щось (неприємне) говорили в мій бік...Я подумала, що я б не хотіла, щоб у моєї доньки з'явилася звичка не говорити українською тут на вулицях.”(респондентка 8)

“Коли я користуюся таксі, мені іноді неприємно від того, що майже всі таксисти русскоязычні, і вони або з росії, або з білорусі. Вони люблять говорити, чому вони проти війни і ти їх не просиш про це ну, вони тобі починають це розказувати...” (респондентка 9)

Отже, під час інтерв'ю респондентки зазначали про труднощі, які виникали в них під час проживання у Польщі або під час отримання необхідних їм послуг. Вони особливо виділяли труднощі з пошуком житла: а саме відсутність достатніх фінансів, довгий час пошуку, високу ціну квартир та завдатків, дискримінаційний фактор, що поляки не хотіли здавати житло українцям. Серед труднощів із отриманням медичних послуг, респондентки виділили здебільшого запис на декілька тижнів-місяців уперед. А також загалом не зручний графік роботи державних служб. Окремо респондентки зазначали про мовний бар'єр на початку перебування в Польщі, а також негативне ставлення деяких поляків до українців.

ВИСНОВКИ

1. Особи, які вимушені мігрувати, мають різні потреби в залежності від країни міграції, а також особистих характеристик людини. Деякі групи є більш вразливими та можуть мати особливі потреби. У дослідженнях науковці виділяли, що досвід міграції негативно впливає на психічне здоров'я жінок, тому в них з'являється потреба в психологічній допомозі. Також жінки біженки мають потреби в отриманні послуг з репродуктивного здоров'я, а також загалом отримання інформації та медичних послуг. Дослідники також згадують про важливість навчання та роботи для жінок біженок.
2. 3 березня 2022 року Європейська Комісія активувала Директиву 2001/55/ЄС щодо надання тимчасового захисту українцям, які тікають від війни в Україні до країн ЄС. Тимчасовий захист - це особлива процедура надання захисту у країнах ЄС вимушеним мігрантам у короткий та швидкий період часу. Також у Директиві 2001/55/ЄС прописано мінімальні стандарти надання допомоги. Країни члени ЄС можуть використовувати гайд Директиви 2001/55/ЄС або ж створити власний документ (закон) задля регуляції тимчасового захисту у країні. У Польщі створений спеціальний закон «Про надання допомоги громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави». У законі описано детальніше про права та можливості українців у Польщі. Українці із тимчасовим захистом у Польщі мають доступ до медичних, освітніх та соціальних послуг на рівні з громадянами Польщі. Для отримання безкоштовних державних послуг українці мають оформити польський ідентифікаційний код - PESEL.
3. Серед потреб українців із тимчасовим захистом у Польщі було виявлено, що в перші місяці перебування в Польщі респондентки здебільшого потребували житла, речей особистого вжитку, а також інформації про легалізацію перебування або загальну інформацію про життя в Польщі.

Також респондентки зазначали про потреби в медичній допомозі для себе або дитини. Серед потреб також було згадано пошук навчальних закладів для дітей. Після півтора року життя в Польщі, потреби респонденток зменшувалися і змінювалися. Серед актуальних потреб було виявлено потребу в роботі (пошук нової або прояснення щодо продовження контракт), отримання послуг з психологічної допомоги, продовження адаптації дитини в школі, а також оформлення договору з сімейним лікарем та загалом планування майбутнього життя.

4. Під час проживання у Польщі респондентки користуються медичними, освітніми, соціальними, юридичними державними послугами у Польщі. Респондентки ділилися різним досвідом щодо своїх вражень від отримання необхідних їм послуг. Окрім отримання послуг у державних закладах охорони здоров'я або освіти, респондентки також зверталися в приватні лікарні, садочки, школи або ж отримували послуги психолога через громадські організації. Також респондентки зверталися за послугами оформлення документів та юридичного консультування.
5. У процесі отримання послуг українці іноді стикаються із такою трудностю, як мовний бар'єр, проте з часом проживання у Польщі респондентки потрохи вивчають мову і можуть не мати мовного бар'єра. Під час пошуку житла серед труднощів респондентки виділяли небажання поляків здавати житло українцям, тривалий час процесу пошуку квартир, а також високі ціни. Найбільшою трудностю під час отримання медичних послуг для респонденток є довгий час очікування або ж потреба в записі на кілька тижнів-місяців уперед. Не зважаючи на труднощі, які існують під час отримання послуг, респондентки знаходять альтернативні варіанти отримання потрібних їм послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Amendment to the law on assistance to Ukrainian citizens in connection with the armed conflict on the territory of the country - Office for Foreigners - Gov.pl website. (n.d.). Office for Foreigners. <https://www.gov.pl/web/udsc-en/the-law-on-assistance-to-ukrainian-citizens-in-connection-with-the-armed-conflict-on-the-territory-of-the-country-has-entered-into-force>
2. Assi, R., Huri, M., & Ilhan, M. N. (2019). Health needs and access to health care: the case of Syrian refugees in Turkey. *Public Health*, 172, 146–152. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2019.05.004>
3. Basic Needs Approach in the Refugee Response. (n.d.). UNHCR.org. <https://www.unhcr.org/blogs/wp-content/uploads/sites/48/2018/05/Basic-Needs-Approach-in-the-Refugee-Response.pdf>
4. Borsch, A. S., De Montgomery, C. J., Gauffin, K., Eide, K., Heikkilä, E., & Jervelund, S. S. (2019). Health, Education and Employment Outcomes in Young Refugees in the Nordic Countries: A Systematic Review. *Scandinavian Journal of Public Health*, 47(7), 735–747. <https://doi.org/10.1177/1403494818787099>
5. Diia.pl — перша повністю цифрова посвідка на проживання! - Сайт для громадян України - Portal Gov.pl. (n.d.). Сайт Для Громадян України. <https://www.gov.pl/web/ua/Diiapl-persha-povnistyu-tsyfrova-posvidka-na-prozhyvannya>
6. EUR-Lex - 32001L0055 - EN - EUR-Lex. (n.d.). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0055&qid=1648223587338>
7. Guruge, S., Sidani, S., Illesinghe, V., Younes, R., Bukhari, H., Altenberg, J., Rashid, M., & Fredericks, S. (2018). Healthcare needs and health service utilization by Syrian refugee women in Toronto. *Conflict and Health*, 12(1). <https://doi.org/10.1186/s13031-018-0181-x>
8. Handbook, U. E. (2020, May 19). Overview Persons at Risk. UNHCR. <https://emergency.unhcr.org/protection/persons-risk/overview-persons-risk>
9. Hebebrand, J., Anagnostopoulos, D., Eliez, S. et al. A first assessment of the needs of young refugees arriving in Europe: what mental health professionals need to know. *Eur Child Adolesc Psychiatry* 25, 1–6 (2016). <https://doi.org/10.1007/s00787-015-0807-0>
10. Hémono, R., Relyea, B., Scott, J., Khaddaj, S., Douka, A., & Wringe, A. (2018). “The needs have clearly evolved as time has gone on.”: A qualitative study to explore stakeholders’ perspectives on the health needs of Syrian refugees in Greece following the 2016 European Union-Turkey agreement. *Conflict and Health*, 12(1), 1-9.
11. Hsu, E., Davies, C. A., & Hansen, D. J. (2004). Understanding mental health needs of Southeast Asian refugees: Historical, cultural, and contextual challenges. *Clinical psychology review*, 24(2), 193-213.
12. Kosny, A., Yanar, B., Begum, M., Al-Khooly, D., Premji, S., Lay, M., & Smith, P. (2020). Safe Employment Integration of Recent Immigrants and Refugees.

- Journal of International Migration and Integration, 21(3), 807–827. <https://doi.org/10.1007/s12134-019-00685-w>
13. Mangora, V., & Telnyuk, S. (2022). Features of the exercise of the right to asylum by the citizens of Ukraine under the conditions of marital law. *Інформація І Право*, 4(43), 129–138. [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.4\(43\).270074](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.4(43).270074)
 14. Mangrio, E., Zdravkovic, S., & Carlson, E. (2019). Refugee women's experience of the resettlement process: a qualitative study. *BMC Women's Health*, 19(1). <https://doi.org/10.1186/s12905-019-0843-x>
 15. Mencütek, Z. Ş., & Nashwan, A. (2021a). Employment of Syrian refugees in Jordan: challenges and opportunities. *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work*, 30(6), 500–522. <https://doi.org/10.1080/15313204.2020.1753614>
 16. Mencütek, Z. Ş., & Nashwan, A. (2021b). Employment of Syrian refugees in Jordan: challenges and opportunities. *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work*, 30(6), 500–522. <https://doi.org/10.1080/15313204.2020.1753614>
 17. Murphy, A., Fuhr, D., Roberts, B., Jarvis, C. I., Tarasenko, A., & McKee, M. (2022). The health needs of refugees from Ukraine. *bmj*, 377.
 18. Needs Assessment of Syrian Women and Girls Under Temporary Protection Status in Turkey. (2018). [eca.unwomen.org. https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/08/needs-assessment-of-syrian-women-and-girls-under-temporary-protection-status-in-turkey](https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/08/needs-assessment-of-syrian-women-and-girls-under-temporary-protection-status-in-turkey)
 19. Refugee Statistics | USA for UNHCR. (n.d.). <https://www.unrefugees.org/refugee-facts/statistics/>
 20. Renner, A., Hoffmann, R., Nagl, M., Röhr, S., Jung, F., Grochtdreis, T., König, H., Riedel-Heller, S. G., & Kersting, A. (2020). Syrian refugees in Germany: Perspectives on mental health and coping strategies. *Journal of Psychosomatic Research*, 129, 109906. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2019.109906>
 21. Rogers, H. J., Hogan, L., Coates, D., Homer, C. S., & Henry, A. (2020). Responding to the health needs of women from migrant and refugee backgrounds—Models of maternity and postpartum care in high -income countries: a systematic scoping review. *Health & social care in the community*, 28(5), 1343–1365.
 22. Rousseau, C. (2018). Addressing mental health needs of refugees. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 63(5), 287–289.
 23. Samari, G. (2017). Syrian Refugee Women's Health in Lebanon, Turkey, and Jordan and Recommendations for Improved Practice. *World Medical & Health Policy*, 9(2), 255–274. <https://doi.org/10.1002/wmh3.231>
 24. Sami, S., Williams, H. A., Krause, S., Onyango, M. A., Burton, A., & Tomczyk, B. (2014). Responding to the Syrian crisis: the needs of women and girls. *The Lancet*, 383(9923), 1179–1181.
 25. Schweitzer, R. D., Brough, M., Vromans, L., & Asic-Kobe, M. (2011). Mental health of newly arrived Burmese refugees in Australia: contributions of pre-migration and post-migration experience. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 45(4), 299–307.

26. Turaieva, I. (2023, April 19). Зміни до спецзакону для українців в Польщі: перебування подовжено. Ukrainian in Poland. <https://www.ukrainianinpoland.pl/uk/amendments-to-the-special-law-what-awaits-ukrainians-in-poland-in-2023-uk/>
27. UDELSMANN RODRIGUES, C., & BJARNESSEN, J. (2020). Intra-African Migration. europarl.europa.eu, PE 603.514. https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/226385/Study_Intra-Africa_Migration.pdf
28. UNHCR - The UN Refugee Agency. (n.d.). Guidelines on the Protection of Refugee Women | UNHCR. UNHCR. <https://www.unhcr.org/media/guidelines-protection-refugee-women>
29. Verwiebe, R., Kittel, B., Dellinger, F., Liebhart, C., Schiestl, D. W., Haindorfer, R., & Liedl, B. (2019). Finding your way into employment against all odds? Successful job search of refugees in Austria. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(9), 1401–1418. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2018.1552826>
30. Wicki, B., Spiller, T. R., Schick, M., Schnyder, U., Bryant, R. A., Nickerson, A., & Morina, N. (2021). A network analysis of postmigration living difficulties in refugees and asylum seekers. *European journal of psychotraumatology*, 12(1), 1975941.
31. Wood, N., Charlwood, G., Zecchin, C., Hansen, V. N., Douglas, M. R., & Pit, S. W. (2019). Qualitative exploration of the impact of employment and volunteering upon the health and wellbeing of African refugees settled in regional Australia: a refugee perspective. *BMC Public Health*, 19(1). <https://doi.org/10.1186/s12889-018-6328-2>
32. Біженці та шукачі притулку - UNHCR Україна. (n.d.). UNHCR Україна. https://www.unhcr.org/ua/refugees-asylum-seekers_ua
33. Грушко, М. В., Грушко, М. В., Димов, К. Б., & Димов, К. Б. (2023). Особливості функціонування правового статусу тимчасового захисту в Республіці Польща.
34. Дракохруст, Т. В. (2022). Особливості надання тимчасового захисту для біженців з України в ЄС. Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету, 364-365.)
35. Дуля, А. В. (2022). Особливості соціальної допомоги особам, які потребують тимчасового захисту в Польській Республіці. *Ввічливість. Humanitas*, (2), 82-88. ISO 690
36. Левандовскі, К. М. (2022). Тимчасовий захист та статус біженця в контексті української кризи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 55, 88-93.
37. Маньгора, В., & Тельнюк, С. (2022). Особливості реалізації права на притулок громадянами України в умовах воєнного стану. *Інформація і право*, (4 (43)), 129-138.
38. Отримай номер PESEL та довірений профіль - послуга для громадян України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї країни - Gov.pl - Portal Gov.pl. (n.d.). Gov.pl. <https://www.gov.pl/web/gov/otrymay-nomer->

[PESEL-ta-dovirenny-profil-posluha-dlya-hromadyan-Ukrayiny-u-zvyazku-zi-zbroynym-konfliktom-na-terytoriyi-tsiyeyi-krayiny](#)

39. ПОСЛУГА – Академічний тлумачний словник української мови. (1976).
<http://sum.in.ua/s/poslugha>
40. ПОТРЕБА – Академічний тлумачний словник української мови. (1976).
<http://sum.in.ua/s/potreba>
41. Семигіна, Т. В., & Мигович, І. І. (2005). Вступ до соціальної роботи (Vol. 3). Київ “Академвидав.” https://library.udpu.edu.ua/library_files/401967.pdf
42. Сопко, Р. (2014). Типологія потреб клієнтів у соціальній роботі. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота, (31), 172-174.
43. Сорока, І. О. (2021). Міжнародно-правовий статус осіб, що шукають притулку. <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14370>

ДОДАТОК А

Гайд інтерв'ю

Вітання! Мене звати Оля, я студентка 4-го року навчання «Києво-Могилянської академії» за спеціальністю «Соціальна робота». На разі я проводжу дослідження досвіду отримання допомоги українцями із тимчасовим захистом у Польщі.

У рамках інтерв'ю, що займе до 40 хвилин, я прошу вас надати відкриті відповіді на ряд запитань, що стосуються вашого досвіду перебування за межами України. Участь є добровільною, а зібрана інформація – конфіденційною. Ваші дані не будуть передані третім особам, а результати дослідження будуть представлені в узагальненому вигляді. Ви можете не надавати відповіді на певні запитання, якщо почуватиметесь некомфортно. Також ви можете припинити участь у дослідженні у будь-який момент. Хочу наголосити, що немає вірних чи невірних відповідей, ваш досвід та думка є цінними.

З вашого дозволу інтерв'ю'ю буде записане для більш якісного аналізу. Право доступу до записаного інтерв'ю матиму я та моя наукова керівниця. Чи все зрозуміло і ви погоджуєтесь на інтерв'ю?

Дякую вам за згоду взяти участь у дослідженні! Я зможу надіслати вам результати дослідження в червні, якщо вам буде цікаво.

Контактна інформація дослідниці:

Ольга Гусакова, тел.: +38 050 0264500 (телеграм або вайбер),
olha.husakova@ukma.edu.ua

Заповнюється інтерв'юером після проведення інтерв'ю:

1. Номер інтерв'ю: No ____
2. Дата: «__» _____ 2023 р.

3. Місце проведення інтерв'ю: _____ 4. Початок інтерв'ю: _____ год. _____ хв.

5. Завершення інтерв'ю: _____ год. _____ хв.

6. Тривалість інтерв'ю: _____ хв.

БЛОК 1. Соціально-демографічні характеристики

1. Стать
2. Вік
3. Наявність дітей
4. Скільки часу перебуваєте в Польщі

БЛОК 2. Потреби

5. Які були ваші потреби, коли ви тільки приїхали?
 - Що вам було потрібно?
6. А які потреби ви маєте зараз?

Медичні

7. Чи маєте ви особливі медичні потреби? Які саме?
8. Розкажіть, будь ласка, чи зверталися ви в медичні установи? Який був ваш досвід?
9. Як щодо вашого психічного здоров'я? Розкажіть, будь ласка, чи ви відчуваєте або відчували потребу в психологічній підтримці?

Соціальні

10. Розкажіть, будь ласка, про ваш досвід пошуку роботи
 - якщо не працюєте, чи маєте потребу в пошуку роботи?
 - якщо так, чи задоволена ваша потреба в працевлаштуванні?
 - Коли ви працюєте, де перебувають ваші діти?

11. Чи маєте ви потреби в гуманітарній допомозі (одязі, продуктах харчування, речах особистої гігієни)?
12. Розкажіть, будь ласка, про процес пошуку житла.
13. Як ви отримуєте інформацію щодо наявних послуг у Польщі?
 - Чи було вам достатньо інформації, коли ви тільки приїхали? А зараз?
14. Чи виникали у вас труднощі з мовним бар'єром? Як ви вирішували такі ситуації?
15. Чи мали або маєте потреби про які ми ще не згадали? (можливо ваші діти?)

Блок 3. Послуги:

16. За якими послугами ви звертаєтесь в медичні установи?
17. Чи зверталися до психолога/психіатра? Або до інших послуг з психічного здоров'я? Розкажіть, будь ласка, про ваш досвід.
18. Чи оформлювали ви соціальні виплати? Які саме?
 - Чи оформлювали ви додаткові виплати на дітей?
19. Чи зверталися ви в соціальні служби? З якими питаннями? Чи було надано потрібні послуги?
20. Як ви вивчали польську або англійську мову?
21. Чи отримували ви послуги, які ми ще не обговорили? (Наприклад, інформаційні, пошук житла, оформлення документів тощо)?
22. Як навчаються ваші діти? Чи відвідують вони польську школу або садочок або гуртки?

Блок 4. Труднощі:

23. Які труднощі у вас виникали при отриманні потрібних вам послуг?
24. Чи були моменти, коли ви не змогли отримати певну послугу? Розкажіть про це детальніше.
25. Чи стикалися ви з труднощами в комунікації із представниками медичних, освітніх, соціальних установ?
26. Чи є ще щось, що ми не згадали протягом інтерв'ю, що Ви хотіли б додати?